Menettelyjen määräajat

Bulgaria

1 Erityyppiset määräajat, joita sovelletaan siviiliasioita koskevien menettelyjen yhteydessä

A) Oikeutta subjektiivisten aineellisten oikeuksien oikeussuojaan sääntelevät laissa määritellyt vanhentumisajat ja preklusiiviset määräajat (kalenteriin perustuvat määräajat).

Vanhentumisajalla tarkoitetaan ajanjaksoa, jonka aikana subjektiivisen oikeuden haltija on passiivinen ja jonka päätyttyä hän ei enää voi hakea oikeussuojaa kyseiselle oikeudelle. Vanhentumisajan päätyttyä vanhenee aineellisen oikeuden lisäksi siihen liittyvä kanneoikeus ja täytäntöönpano-oikeus, ja oikeus muuttuu luonnonoikeudeksi (aineelliseksi oikeudeksi ilman oikeussuojaa). Vanhentumisaikaa ei sovelleta automaattisesti vaan ainoastaan sen jälkeen, kun velallinen esittää vastalauseen toimivaltaiselle tuomioistuimelle tai ulosottomiehelle.

Vanhentumisaikojen kestoa, keskeytymistä ja katkeamista koskevat säännöt vahvistetaan velvoitteita ja sopimuksia koskevassa laissa (*Zakon za zadalzheniyata i dogovorite*). Jos vaatimuksiin ei sovelleta erityisiä määräaikoja, niitä koskee yleinen viiden vuoden vanhentumisaika (velvoitteita ja sopimuksia koskevan lain 110 §).

Seuraavaan kolmeen vaatimustyyppiin sovelletaan kolmen vuoden vanhentumisaikaa (velvoitteita ja sopimuksia koskevan lain 111 §):

korvausvaatimukset, joihin ei sovelleta muuta vanhentumisaikaa

korvausvaatimukset, jotka johtuvat sopimusvelvoitteiden laiminlyönnistä

vuokra- ja korkovaatimukset sekä muut määräaikaismaksuja koskevat vaatimukset, kuten lämmön- ja sähköntoimittajien vaatimukset riippumatta rahamäärän kausittaisista vaihteluista. Sen sijaan pankkien lainasopimuksiin perustuvat takaisinmaksut eivät ole luonteeltaan määräaikaismaksuja, ja näin ollen niihin sovelletaan yleistä vanhentumisaikaa.

Kolmen vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan myös oikeuteen pyytää sopimusten lakisääteistä mitätöintiä, jos sopimus on tehty virheellisesti tai petoksen tai uhan seurauksena tai jos sopimuksen on tehnyt vajaavaltainen henkilö tai hänen edustajansa siten, että tekemisen olennaiset vaatimukset eivät täyty.

Yhden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan oikeuteen pyytää sopimuksen lakisääteistä mitätöintiä, jos sopimus on tehty poikkeuksellisen tarpeen tai selvästi epäedullisten olosuhteiden vuoksi (velvoitteita ja sopimuksia koskevan lain 33 §).

Kuuden kuukauden vanhentumisaikaa sovelletaan vaatimuksiin, jotka koskevat irtaimiston myynnissä havaittua virhettä tai valmistussopimuksen vastaista puutteellista työtä, lukuun ottamatta rakennusurakoita, joissa vaatimus vanhenee yleisen viiden vuoden määräajan päätyttyä (velvoitteita ja sopimuksia koskevan lain 265 §).

Täytäntöönpanomenettelyssä sovelletaan kahden vuoden vanhentumisaikaa. Jos velkoja ei käynnissä olevassa täytäntöönpanoasiassa pyydä täytäntöönpanotoimien toteuttamista kahden vuoden kuluessa, täytäntöönpanomenettely päätetään siviiliprosessilain (*Grazhdanski protsesualen kodeks*) 433 §:n 1 momentin 8 kohdan nojalla, ja uusi vanhentumisaika alkaa kulua viimeisimmän asianmukaisen täytäntöönpanotoimen toteuttamisesta.

Vanhentumisaika alkaa sovellettavan kanneoikeuden alkamishetkellä, joka määräytyy asianomaisen aineellisen oikeuden luonteen mukaan. Tämä voi olla esimerkiksi ajankohta, jolloin sopimusvelvoite on tullut maksettavaksi, laiminlyönnin tekoajankohta, rikkomuksen tekijän tunnistamisajankohta tai reklamaatioasiassa tavaran luovutusajankohta.

Vanhentumisaikaa ei voi lyhentää tai pidentää osapuolten suostumuksella.

Sen sijaan vanhentumisaika voi keskeytyä ja katketa.

Vanhentumisajan kuluminen keskeytyy tapauksissa, jotka määritetään tyhjentävästi velvoitteita ja sopimuksia koskevan lain 115 §:ssä:

lasten ja vanhempien välinen asia, jossa vanhemmat käyttävät vanhempainoikeuksiaan

holhouksen tai edunvalvonnan alaisten henkilöiden sekä heidän holhoojiensa tai edunvalvojiensa välinen asia, kun kyseinen holhous- tai edunvalvontasuhde on voimassa

puolisoiden välinen asia

henkilöiden, joiden omaisuus on lain tai tuomioistuimen päätöksen nojalla asetettu pesänhoitajan hallintoon, vaatimukset pesänhoitajaa vastaan, kun kyseinen pesänhallinta on voimassa

oikeushenkilöiden korvausvaatimukset johtohenkilöitään vastaan, kun kyseiset johtohenkilöt ovat tehtävässään

alaikäisten ja holhouksenalaisten henkilöiden vaatimukset ajanjaksona, jolloin heillä ei ole laillista edustajaa tai edunvalvojaa, ja kuusi kuukautta tällaisen edustajan tai edunvalvojan nimittämisen tai holhoussuhteen päättymisen jälkeen

vaatimusta koskevien menettelyjen ollessa käynnissä.

Näissä tapauksissa osapuoli on lain mukaan väliaikaisesti vailla kanneoikeutta. Vanhentumisaika, joka on kulunut sen keskeytymiseen saakka, pysyy voimassa ja jatkaa kulumistaan sen jälkeen, kun keskeytymisen aiheuttanut olosuhde on päättynyt.

Vanhentumisaika katkeaa seuraavissa tapauksissa:

velallinen tunnustaa vaatimuksen

esitetään vaatimus tai vastalause tai pyydetään sovittelua; jos vaatimus tai vastalause hylätään, vanhentumisajan ei katsota katkenneen

esitetään vaatimus maksukyvyttömyysmenettelyssä

ryhdytään täytäntöönpanotoimiin.

Näissä tapauksissa ajanjakso, joka on kulunut kanneoikeuden alkamishetkestä vanhentumisen katkeamiseen saakka, menettää oikeudellisen merkityksensä ja uusi vanhentumisaika alkaa kulua. Jos katkeaminen johtuu vaatimuksesta tai vastustuksesta, laissa säädetään myös toisesta tärkeästä seurauksesta: katkeamisen jälkeen alkava uusi vanhentumisaika on aina viisi vuotta.

Preklusiivisilla määräajoilla tarkoitetaan ajanjaksoa, jonka päättyessä itse aineelliset oikeudet raukeavat. Nämä määräajat alkavat kulua subjektiivisen oikeuden alkamishetkestä eikä kanneoikeuden alkamishetkestä.

Preklusiiviset määräajat eivät voi keskeytyä tai katketa vanhentumisaikojen tavoin.

Tuomioistuin tai ulosottomies soveltaa niitä viran puolesta, mikä tarkoittaa, että velallisen ei tarvitse niiden säilyttämiseksi esittää vastalausetta. Kun preklusiivinen määräaika on päättynyt, nostettua kannetta ei voida ottaa käsiteltäväksi, kun taas vanhentumisajan päättyminen (edellyttäen, että vastalause on esitetty) tekee kanteesta perusteettoman.

Preklusiivisia määräaikoja ovat esimerkiksi seuraavat: kolmen kuukauden määräaika, jonka kuluessa pantinsaaja tai kiinnityksenhaltija voi vastustaa sitä, että vakuutuskorvaus maksetaan hänen itsensä sijaan tavaran omistajalle; kahden kuukauden määräaika, jonka kuluessa yhteisomistuksessa olevan tavaran omistaja voi nostaa kanteen kyseisen tavaran ostamisesta, jos toinen tavaran omistaja on myynyt osuutensa kolmannelle osapuolelle; yhden vuoden määräaika, jonka kuluessa voidaan nostaa kanne lahjoituksen peruuttamiseksi.
B) Määräajat, joiden kuluessa osapuolten ja tuomioistuimen on suoritettava tiettyjä prosessitoimia kannemenettelyissä ja täytäntöönpanomenettelyissä, vahvistetaan siviiliprosessilaissa. Määräajat, jotka koskevat prosessitoimia maksukyvyttömyysmenettelyssä, vahvistetaan kauppalaissa (*Targovski zakon*) ja pankkien maksukyvyttömyyden osalta pankkien maksukyvyttömyyttä koskevassa laissa (*Zakon za bankovata nesastoyatelnost*) ja muissa erityislaeissa.
Jos osapuolet eivät noudata määräaikaa, oikeus asianomaisen prosessitoimen suorittamiseen menetetään. Jos tuomioistuin ei noudata määräaikaa, se voi kuitenkin suorittaa prosessitoimen myöhemmin, koska tuomioistuimella on siihen aina oikeus. Tuomioistuimelle asetetut määräajat ovat pelkästään suuntaa antavia.
Osapuolten suorittamiin prosessitoimiin sovelletaan lainsäädännössä vahvistettuja tai tuomioistuimen vahvistamia määräaikoja.
Lainsäädännössä vahvistetaan muun muassa seuraavat määräajat:
määräaika, jonka kuluessa vaatimuskirjelmän sääntöjenvastaisuudet on korjattava; tämä yhden viikon määräaika alkaa vaatimuskirjelmän tiedoksiannosta osapuolelle (siviiliprosessilain 129 §:n 2 momentti), mutta tuomioistuin voi harkintansa mukaan pidentää määräaikaa
määräaika, jonka kuluessa vastaajan on vastattava vaatimukseen tai jonka kuluessa voidaan täsmentää todisteita, kyseenalaistaa vaatimuskirjelmässä esitettyjen todisteiden todenmukaisuus, esittää vastavaatimus, tuoda esiin kolmansia osapuolia (avunantajia) ja nostaa kanne niitä vastaan sekä vastustaa asian käsittelyä koskevaa tuomioistuimen menettelyä. Määräaika alkaa kulua siitä, kun vastaaja vastaanottaa jäljennöksen vaatimuskirjelmästä, ja sen pituus on yksi kuukausi tai kaksi viikkoa riippuen siitä, onko kyseessä yleinen menettely vai kauppaoikeudellisiin riitoihin sovellettava erityinen vaatimusmenettely (siviiliprosessilain 131 ja 367 §)
määräaika, jonka kuluessa kantaja voi esittää ylimääräisen vaatimuskirjelmän kauppaoikeuden alan riita-asioissa; tämä kahden viikon määräaika alkaa vastaajan vastauksen vastaanottamisesta (siviiliprosessilain 372 §)
määräaika, jonka kuluessa vastaaja voi vastata ylimääräiseen vaatimuskirjelmään kauppaoikeuden alan riita-asioissa; tämä kahden viikon määräaika alkaa ylimääräisen vaatimuskirjelmän vastaanottamisesta (siviiliprosessilain 373 §)
määräaika, jonka kuluessa tuomioistuimen päätökseen voidaan hakea muutosta; tämä kahden viikon määräaika alkaa päätöksen tiedoksiannosta osapuolelle (siviiliprosessilain 259 §)
määräaika, jonka kuluessa vastapuoli voi vastata muutoksenhakuun ja toimittaa vastavalituksen; tämä kahden viikon määräaika alkaa siitä, kun vastapuoli on saanut jäljennöksen muutoksenhausta (siviiliprosessilain 263 §)
määräaika, jonka kuluessa tuomioistuimen päätökseen voi hakea muutosta ylemmässä oikeusasteessa (kassaatiovalitus); tämä kuukauden määräaika alkaa siitä, kun päätös annetaan tiedoksi osapuolelle (siviiliprosessilain 283 §)
määräaika, jonka kuluessa tuomioistuimen määräykseen voi hakea muutosta; tämä viikon määräaika alkaa siitä, kun määräys annetaan tiedoksi osapuolelle, ja jos määräys on annettu tuomioistuinkäsittelyssä osapuolen läsnä ollessa, määräaika alkaa käsittelyn päivämäärästä (siviiliprosessilain 275 §)
määräaika, jonka kuluessa on mahdollista vaatia täytäntöönpannun päätöksen peruuttamista; tämä kolmen kuukauden määräaika alkaa siitä, kun peruutuksen syy ilmenee (siviiliprosessilain 305 §)
määräaika, jonka kuluessa osapuoli voi pyytää tuomarin erottamista; tämä on tehtävä ensimmäisessä käsittelyssä sen jälkeen, kun erottamisen syy ilmeni tai kun osapuoli sai siitä tiedon (siviiliprosessilain 23 §)
määräaika, jonka kuluessa osapuoli voi esittää vastalauseen aineellisen toimivallan puuttumisen johdosta; tämä on mahdollista toisen oikeusasteen menettelyn päättymiseen saakka (siviiliprosessilain 119 §)
määräaika, jonka kuluessa osapuoli voi esittää vastalauseen sellaisen paikallisen toimivallan puuttumisen johdosta, joka määräytyy kiinteän omaisuuden sijainnin perusteella; tämä on mahdollista ensimmäisen oikeusasteen tutkinnan päättymiseen saakka (siviiliprosessilain 119 §); kaikissa muissa tapauksissa, joissa paikallisen toimivallan sääntöjä on mahdollisesti rikottu, vastaaja voi esittää vastalauseen vaatimuskirjelmään vastaamista koskevan määräajan kuluessa (siviiliprosessilain 119 §). Kun on kyse kuluttajariidoista ja kanteista, jotka vahinkoa kärsinyt on nostanut vakuutuksenantajaa, takuurahastoa (*Garantsionen fond*) tai Bulgarian liikennevakuutuslaitosten keskustoimistoa (*Natsionalno byuro na balgarskite avtomobilni zastrahovateli*) vastaan, tuomioistuin valvoo viran puolesta alueellisen toimivallan noudattamista ensimmäisen käsittelyn päättymiseen asti
määräaika, jonka kuluessa kantaja voi perua vaatimuskirjelmän ilman vastaajan suostumusta; tämä on mahdollista ensimmäisen tuomioistuinkäsittelyn päättymiseen saakka (siviiliprosessilain 232 §)
määräaika, jonka kuluessa osapuoli voi toimittaa liitännäisen vaatimuksen; kantajan osalta määräaika on ensimmäinen käsittely ja vastaajan osalta aika, jonka kuluessa vaatimuskirjelmään on vastattava (siviiliprosessilain 212 §)
asiakirjan todenmukaisuuden kyseenalaistamisen määräaika; tämä olisi tehtävä viimeistään vastauksessa prosessitoimeen, jonka yhteydessä asiakirja esitetään, ja jos asiakirja on liitetty vaatimuskirjelmään, vastaajan tulisi riitauttaa se kirjallisessa vastauksessaan (siviiliprosessilain 193 §)
määräaika maksamismääräyksen vastustamiselle; tämä kahden viikon määräaika alkaa määräyksen tiedoksiannosta (siviiliprosessilain 414 §)
määräaika, jonka kuluessa on mahdollista hakea muutosta päätökseen, jolla hylätään maksamismääräystä koskeva hakemus; tämä viikon määräaika alkaa kulua siitä, kun hylkäävä päätös on annettu tiedoksi hakijalle (siviiliprosessilain 413 §)
määräaika, jonka kuluessa on mahdollista hakea muutosta täytäntöönpanomääräyksen antamista koskevaan päätökseen; tämä kahden viikon määräaika alkaa siitä, kun päätös on annettu tiedoksi hakijalle ja kun vapaaehtoista noudattamista koskeva pyyntö annetaan tiedoksi velalliselle (siviiliprosessilain 407 §)
määräaika, jonka kuluessa velallinen voi noudattaa maksamismääräystä vapaaehtoisesti täytäntöönpanomenettelyssä; tämä kahden viikon määräaika alkaa siitä, kun ulosottomies on antanut maksukehotuksen tiedoksi (siviiliprosessilain 428 §)
määräaika, jonka kuluessa on mahdollista hakea muutosta ulosottomiehen toimiin; tämä yhden viikon määräaika alkaa toimen suorittamisesta, jos osapuoli oli tilanteessa läsnä tai osapuoli haastettiin virallisesti, ja muissa tapauksissa tiedoksiannon päivämäärästä (siviiliprosessilain 436 §)
määräaika vaatimuksen toimittamiselle maksukyvyttömyysmenettelyssä; määräaika voi olla joko yksi kuukasi tai kolme kuukautta siitä, kun maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskeva päätös kirjataan kaupparekisteriin (kauppalain 685 ja 688 §)
määräaika tervehdyttämissuunnitelman esittämiselle; tämä kuukauden määräaika alkaa päivästä, jona tuomioistuimen päätös hyväksyttyjen saatavien luettelon hyväksymisestä kirjataan kaupparekisteriin (kauppalain 696 §)
määräaika hyväksyttyjen saatavien luettelon vastustamiselle; tämä seitsemän päivän määräaika alkaa siitä, kun luettelo julkaistaan kaupparekisterissä (kauppalain 690 §)
määräaika pesänhoitajan laatiman jakotilin vastustamiselle; tämä 14 päivän määräaika alkaa siitä, kun tili kirjataan kaupparekisteriin (kauppalain 727 §)
preklusiiviset määräajat, jotka koskevat tiettyjen prosessitoimien toteuttamista ja joihin sovelletaan myös muita erityislakeja, kuten kauppalakia elinkeinonharjoittajan tilanteen vakauttamisen osalta, pankkien maksukyvyttömyyttä koskevaa lakia ja vakuutuslakia (*Kodeks za zastrahovaneto*).
Tuomioistuin voi vahvistaa esimerkiksi seuraavat määräajat:

määräaika todisteiden keräämiselle (siviiliprosessilain 157 §)
määräaika, jonka kuluessa todisteiden keräämisestä aiheutuvat kustannukset (esim. todistajien haastamisen kustannukset, asiantuntijatodistajien palkkiot) on maksettava (siviiliprosessilain 160 §)
määräaika, jonka kuluessa osapuolen suorittamaan prosessitoimeen liittyvät sääntöjenvastaisuudet on korjattava (siviiliprosessilain 101 §)
määräaika, jonka kuluessa vaatimuskirjelmä on kirjattava ja joka on yleensä enemmän kuin yksi viikko.
Määräajat on lisäksi jaettu kahteen ryhmään riippuen siitä, voiko tuomioistuin pidentää niitä vai ei. Kaikkia tuomioistuimen vahvistamia määräaikoja voidaan pidentää. Sen sijaan määräaikoja, jotka koskevat muutoksenhakua ja lainvoimaisen tuomion peruuttamista koskevan pyynnön toimittamista, ei ole mahdollista pidentää (siviiliprosessilain 63 §:n 3 momentti).

2 Luettelo päivistä, jotka eivät ole 3. kesäkuuta 1971 annetussa asetuksessa (ETY, EURATOM) N:o 1182/71 tarkoitettuja työpäiviä

Yleisiä vapaapäiviä ovat seuraavat:
1. tammikuuta – uusivuosi
3. maaliskuuta – kansallispäivä (kansallinen vapaapäivä)
1. toukokuuta – työn ja työväen kansainvälisen solidaarisuuden päivä
6. toukokuuta – Pyhän Yrjön päivä, urheuden päivä, Bulgarian armeijan päivä
24. toukokuuta – Bulgarian sivistyksen, kulttuurin ja slaavilaisen kirjallisuuden päivä
6. syyskuuta – yhtenäisyyden päivä
22. syyskuuta – itsenäisyyspäivä
1. marraskuuta – kansallisten johtajien päivä (vapaapäivä kaikissa oppilaitoksissa, mutta työpäivä kaikille muille oikeussubjekteille)
25. ja 26. joulukuuta – joulu
pitkäperjantai, pääsiäislauantai ja pääsiäissunnuntai – vuosittain vahvistettavat kaksi juhlapäivää (sunnuntai ja maanantai).
Ministerineuvosto voi myös julistaa kertaluonteisesti vuoden aikana muita yleisiä vapaapäiviä tai tiettyjen ammattikuntien juhlapäiviä sekä vaihtaa vapaapäivien paikkaa vuoden aikana.

3 Mitä yleisiä sääntöjä sovelletaan erilaisten siviilimenettelyjen määräaikoihin?

Osapuolten ja tuomioistuimen kannemenettelyssä ja täytäntöönpanomenettelyssä suorittamien prosessitoimien määräaikoja koskevat säännöt vahvistetaan siviiliprosessilaissa. Myös useissa erityislaeissa vahvistetaan preklusiivisia määräaikoja prosessuaalisten oikeuksien käyttämiselle, esimerkiksi kauppalain 74 §:ssä sekä kaupparekisteristä ja voittoa tavoittelemattomien oikeushenkilöiden rekisteristä annetun lain (*Zakon za targovskia registar i registara na yuridicheskite litsa s nestopanska tsel*) 19 ja 25 §:ssä. Perustietoja siviiliprosessilain 7 lukuun (Määräajat ja määräaikojen uudelleen aloittaminen) sisältyvistä yleisistä säännöistä esitetään vastauksissa kysymyksiin 4, 5 ja 6.
Vanhentumisaikoja koskevat yleiset säännöt sisältyvät velvoitteita ja sopimuksia koskevan lain 110 §:ään ja sitä seuraaviin pykäliin. Katso kohta 1.
Yleiset säännöt, jotka koskevat sopimusvelvoitteiden täyttämisen määräaikoja, sisältyvät velvoitteita ja sopimuksia koskevan lain 69–72 §:ään.
Eräiden prosessilaissa (siviiliprosessilain 61, 229 ja 432 §) vahvistettujen edellytysten täyttyessä määräaikojen kuluminen keskeytyy alkaen tapahtumasta, joka aiheuttaa asian käsittelyn lykkäämisen. Asian käsittelyä lykätään silloin, kun ilmenee este, jonka takia käsittelyä ei voida jatkaa, eikä prosessitoimia (kanteen turvaamista lukuun ottamatta) voida hyväksyä niin kauan kuin este on olemassa. Esteen poistuttua (esim. osapuoli kuolee, on määrättävä holhooja, käynnissä on muita asiaan liittyviä menettelyjä jne.) menettelyä voidaan jatkaa, ja kaikki ennen keskeytystä toteutetut prosessitoimet ovat edelleen voimassa.
Erityislaeissa vahvistetaan lisäksi muita määräaikoja, jotka ovat yleistä vanhentumisaikaa lyhyempiä.

4 Kun teko tai virallinen toimi on suoritettava tietyn ajanjakson aikana, milloin ajanjakso alkaa?

Tietyn prosessitoimen määräaika alkaa kulua yleensä siitä päivästä, jona osapuolelle ilmoitetaan, että hänen olisi suoritettava kyseinen toimi, tai osapuolelle ilmoitetaan tuomioistuimen antamasta päätöksestä, johon voi hakea muutosta.
Määräaika vaatimuskirjelmän sääntöjenvastaisuuksien korjaamiselle alkaa kulua päivästä, jona tuomioistuimen ohjeet annetaan tiedoksi osapuolelle.
Määräaika, jonka kuluessa vastaajan on annettava kirjallinen vastaus vaatimuskirjelmään, alkaa kulua siitä, kun vastaaja vastaanottaa jäljennöksen vaatimuskirjelmästä ja siihen liittyvistä todisteista. Ilmoituksessa, jolla tuomioistuin lähettää jäljennökset vastaajalle, on ilmoitettava vastauksen määräaika ja määräajan noudattamatta jättämisen seuraukset.
Määräaika muutoksen hakemiselle tuomioon alkaa kulua siitä, kun tuomio annetaan tiedoksi osapuolelle.
Jos asia käsitellään summaarisessa menettelyssä (siviiliprosessilain 3 osan 25 luku), tuomion muutoksenhaun määräaika alkaa kulua päivästä, jona tuomioistuin ilmoittaa julkaisevansa tuomion.
Tuomion muutoksenhaun määräaika alkaa kulua siitä, kun tuomio annetaan tiedoksi osapuolelle, ja jos tuomio annetaan tuomioistuinkäsittelyssä osapuolen läsnä ollessa, määräaika alkaa kulua käsittelypäivästä.
Ulosottomiehen toimea koskevan muutoksenhaun yhden viikon määräaika alkaa kulua toimen suorittamisesta, jos osapuoli oli tilanteessa läsnä tai jos osapuoli haastettiin virallisesti, ja muissa tapauksissa päivästä, jona asia annetaan tiedoksi.
Maksukyvyttömyysmenettelyssä määräaika alkaa kulua siitä, kun pesänhoitaja on ilmoittanut toimenpiteistään (esim. laatinut luettelon velkojista, joilla on hyväksyttyjä saatavia) tai kun tuomioistuimen asiakirja julkaistaan kaupparekisterissä.
Lisäksi on olemassa määräaikoja, jotka alkavat kulua vaatimusmenettelyn aloitushetkestä. Näissä tapauksissa lainsäädännössä vahvistetaan ainoastaan määräaikojen päättymisajankohta.
Esimerkkejä:
Kantaja voi muuttaa vaatimuksensa perusteita tai sisältöä tai peruuttaa vaatimuksen ilman vastaajan suostumusta asian ensimmäisen käsittelyn päättymiseen saakka.
Pesänjakomenettelyssä kukin perijöistä voi pyytää kirjallisesti lisäämään muuta omaisuutta jäämistöön ensimmäiseen käsittelyyn mennessä.

5 Voiko määräajan kulumisen aloittavaan hetkeen vaikuttaa tai sitä muuttaa se tapa, jolla asiakirjat lähetetään tai annetaan tiedoksi (henkilökohtaisesti haastemiehen välityksellä tai postitse)?

Määräaika alkaa kulua siitä hetkestä, kun tiedoksianto on toimitettu osapuolelle. Ajankohta, jolloin osapuolen katsotaan saaneen asianmukaisesti tiedoksiannon, määritetään eri tavoin tiedoksiantotavasta riippuen. Siviiliprosessilain 6 luvussa (Ilmoitukset ja haasteet) vahvistetaan säännöt siitä, miten tiedoksiannot ja haasteet toimitetaan osapuolille ja milloin osapuolten katsotaan saaneen asianmukaisesti tiedoksiannot.
Jos tiedoksianto suoritetaan henkilökohtaisesti vastaanottajalle, hänen edustajalleen tai muulle henkilölle, joka asuu tai työskentelee kyseisessä osoitteessa, haasteessa on ilmoitettava päivämäärä, jolloin henkilö on vastaanottanut tiedoksiannon, riippumatta siitä, toimittiko sen haastemies vai postinkantaja.
Kyseessä olevan prosessitoimen määräaika alkaa kulua tästä päivästä.
Tiedoksiantoja voidaan toimittaa myös osapuolen ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen. Tällöin katsotaan, että vastaanottaja on saanut tiedoksiannon, kun se kirjataan ilmoitettuun tietojärjestelmään.

Jos tilanteeseen liittyy laissa vahvistettuja ennakkoehtoja (esim. jos osapuoli on muuttanut pois osoitteesta, jonka hän on antanut menettelyä varten, eikä ole ilmoittanut uutta osoitettaan), tuomioistuin voi määrätä, että tiedoksianto on toimitettava liittämällä ilmoitus tapauksen asiakirjoihin, jolloin määräaika alkaa kulua liittämispäivästä. Tällaista sovellettua tiedoksiantoa voidaan noudattaa silloin, kun jokin prosessuaalinen velvoite on laiminlyöty.
Jos vastaajaa ei tavoiteta hänen pysyvästä osoitteestaan eikä kukaan voi vastaanottaa tiedoksiantoa, haastemiehen on kiinnitettävä oveen tai postilaatikkoon ilmoitus, jossa todetaan, että asiakirjat on jätetty tuomioistuimen kirjaamoon ja ne voi noutaa kahden viikon kuluessa tiedoksiantopäivästä. Jos vastaaja ei saavu noutamaan asiakirjoja, katsotaan, että tiedoksianto ja siihen liittyvät asiakirjat on toimitettu noutamista koskevan määräajan päätyttyä. Tällaisessa tapauksessa sovellettu tiedoksianto johtuu siitä, että luonnollinen henkilö on laiminlyönyt hallinnollisen velvoitteensa ilmoittaa pysyvä tai nykyinen osoitteensa, josta hänet voi tavoittaa.
Kun on kyse tiedoksiannosta rekisteriin merkityille elinkeinonharjoittajille ja oikeushenkilöille, tiedoksianto toimitetaan rekisteriin viimeksi merkittyyn osoitteeseen. Jos kyseisestä osoitteesta ei löydy toimistoa eikä yrityksen nimeä eli jos on syytä uskoa, että henkilö on poistunut osoitteesta, kaikki tiedoksiannot liitetään asiakirjakansioon ja katsotaan asianmukaisesti toimitetuiksi (siviiliprosessilain 50 §:n 2 momentti).
Jos elinkeinonharjoittaja toimii rekisteriin merkityssä osoitteessa, mutta haastemies ei pääse sisälle tiloihin tai ei löydä henkilöä, joka suostuisi vastaanottamaan tiedoksiannon, haastemies kiinnittää ilmoituksen tiedoksiannosta näkyvälle paikalle. Mikäli asiakirjoja ei ole noudettu kahden viikon kuluessa ilmoituksen kiinnittämisestä, tiedoksianto katsotaan toimitetuksi (sovellettu tiedoksianto).

6 Kun määräajan kuluminen alkaa jostakin tapahtumasta, lasketaanko määräaikaan mukaan päivä, jona tapahtuma ilmenee?

Määräaika lasketaan vuosina, viikkoina ja päivinä. Päivinä ilmaistu määräaika lasketaan määräajan alkamista seuraavasta päivästä, ja se päättyy viimeisen päivän lopussa. Esimerkiksi jos osapuolta kehotetaan korjaamaan kanteen sääntöjenvastaisuudet seitsemän päivän kuluessa ja ilmoitus annetaan tiedoksi 1. kesäkuuta, määräaika alkaa kulua tästä päivästä. Määräajan laskenta aloitetaan kuitenkin seuraavasta kalenteripäivästä (2. kesäkuuta), ja se päättyy 8. kesäkuuta.

7 Kun määräaika on ilmaistu päivissä, tarkoittaako ilmoitettu päivien lukumäärä kalenteripäiviä vai työpäiviä?

Määräajat lasketaan kalenteripäivinä. Jos määräaika kuitenkin päättyisi muuna kuin arkipäivänä (viikonloppuna tai juhlapäivänä), sen katsotaan päättyvän seuraavana arkipäivänä.

8 Entä jos määräaika on ilmaistu viikoissa, kuukausissa tai vuosissa?

Viikkoina ilmaistu määräaika päättyy viimeisen viikon vastaavana viikonpäivänä. Esimerkiksi jos osapuolta kehotetaan korjaamaan vaatimuskirjelmän sääntöjenvastaisuudet viikon kuluessa, ja ilmoitus annetaan tiedoksi perjantaina, määräaika päättyy seuraavan viikon perjantaina.
Kuukausina ilmaistu määräaika päättyy viimeisen kuukauden vastaavana päivänä, ja jos kyseisessä kuukaudessa ei ole vastaavaa päivää, määräaika päättyy kuukauden viimeisenä päivänä.
Vuosina ilmaistu määräaika päättyy viimeisen vuoden vastaavana päivänä, ja jos kyseisenä vuonna ei ole vastaavaa päivää, määräaika päättyy vuoden viimeisenä päivänä.

9 Milloin viikoissa, kuukausissa tai vuosissa ilmaistu määräaika päättyy?

Katso vastaus kysymykseen 8.

10 Jos määräaika päättyy lauantaina, sunnuntaina tai yleisenä vapaapäivänä, pidennetäänkö sitä seuraavaan työpäivään?

Jos määräajan viimeinen päivä on vapaapäivä, määräaika päättyy aina seuraavana työpäivänä.

11 Onko olemassa tilanteita, joissa määräaikaa pidennetään? Millä edellytyksillä määräaikaan voi saada pidennyksen?

Ainoat määräajat, joita tuomioistuin ei voi pidentää, koskevat tuomioiden ja määräysten muutoksenhakua, täytäntöönpannun tuomion peruuttamispyynnön toimittamista tai maksamismääräyksen vastustamista.
Tuomioistuin voi pidentää kaikkia muita lakisääteisiä ja tuomioistuimen asettamia määräaikoja osapuolen pyynnöstä, joka on toimitettava ennen määräajan päättymistä ja perusteltava asianmukaisesti (siviiliprosessilain 63 §). Uusi määräaika ei voi olla alkuperäistä määräaikaa lyhyempi. Pidennetty määräaika alkaa kulua alkuperäisen määräajan päätyttyä. Määräajan pidentämistä koskevaa päätöstä (ml. päätös olla pidentämättä määräaikaa) ei anneta tiedoksi osapuolelle. Sen sijaan osapuolen on itse aktiivisesti seurattava tuomioistuimen päätöksiä.

12 Mitä määräaikaa sovelletaan muutoksenhakuun?

Siviiliprosessilaissa vahvistetaan yleiset säännöt, jotka koskevat tuomioiden ja määräysten muutoksenhakua kaikissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Säännöissä vahvistetaan
kahden viikon määräaika, joka koskee muutoksenhakua tuomioistuimen päätökseen ja alkaa kulua siitä, kun päätös annetaan tiedoksi osapuolelle
yhden kuukauden määräaika, joka koskee kassaatiovalituksen tekemistä tuomioistuimen päätöksestä ja joka alkaa kulua siitä, kun päätös annetaan tiedoksi osapuolelle
yhden viikon määräaika, joka koskee muutoksenhakua tuomioistuimen määräykseen ja joka alkaa kulua siitä, kun määräys annetaan tiedoksi osapuolelle; jos määräys annetaan tuomioistuinkäsittelyssä osapuolen läsnä ollessa, määräaika alkaa kulua käsittelypäivästä.
Poikkeukset näihin yleisiin sääntöihin vahvistetaan tyhjentävästi lainsäädännössä, ja ne perustuvat kunkin menettelyn erityispiirteisiin. Lainsäädännössä säädetään seuraavista poikkeuksista:
Maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta seitsemän päivän kuluessa siitä, kun ne kirjataan kaupparekisteriin. Päätöksiin, joilla hylätään maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskeva hakemus, voi hakea muutosta seitsemän päivän kuluessa tiedoksiantopäivästä siviiliprosessilain mukaisessa menettelyssä.
Jakomenettelyssä annettavaan päätökseen, jossa tuomioistuin ilmoittaa ratkaisunsa osakkaiden vaatimuksiin, päätökseen, jolla jakamaton kiinteä omaisuus määrätään julkiseen myyntiin, päätökseen, jolla jakamaton kiinteä omaisuus määrätään yhdelle osakkaalle, ja päätökseen julkaista lopullinen jakopöytäkirja voidaan hakea muutosta yhteisellä valituksella viimeisimmän päätöksen muutoksenhakua koskevan määräajan kuluessa.
Osapuolen poissa ollessa annettuun päätökseen ei voi hakea muutosta. Osapuoli, joka on todettu poissaolevaksi, voi kuitenkin kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiannosta pyytää muutoksenhakutuomioistuinta peruuttamaan päätöksen, jos hän ei voi osallistua asian käsittelyyn.
Päätökseen myöntää avioero puolisoiden yhteisestä hakemuksesta ei voi hakea muutosta.
Myös eräissä muissa poikkeustapauksissa säädetään erikseen muutoksenhaun määräajoista, kuten poliittisen puolueen rekisteröintiä koskeva päätös, johon on haettava muutosta seitsemän päivän kuluessa.

13 Voivatko tuomioistuimet muuttaa määräaikaa, erityisesti paikalletulolle asetettua määräaikaa, tai asettaa erityisen määräpäivän paikalletuloa varten?

Tuomioistuin ei voi lainsäädännön mukaan lyhentää itse asettamiaan tai laissa vahvistettuja määräaikoja, vaan se voi ainoastaan pidentää määräaikoja osapuolten pyynnöstä. Tuomioistuin ei voi pidentää määräaikoja, jotka koskevat päätösten ja määräysten muutoksenhakua, täytäntöönpannun päätöksen peruuttamispyynnön toimittamista tai maksamismääräyksen vastustamista.
Tuomioistuin voi kuitenkin omasta aloitteestaan tai yhden osapuolen pyynnöstä muuttaa käsittelypäivää siirtämällä sitä aikaisempaan tai myöhempään ajankohtaan, jos olennaiset olosuhteet sitä edellyttävät. Tuomioistuimen olisi tällöin ilmoitettava osapuolille uudesta päivämäärästä, ja ilmoitus olisi annettava tiedoksi viimeistään viikko ennen käsittelypäivää.

14 Jos sellainen asiakirja, joka on osoitettu asuinpaikkansa vuoksi määräajan pidennykseen oikeutetulle asianosaiselle, annetaan tiedoksi hänelle sellaisessa paikassa, jossa asuvilla ei ole oikeutta määräajan pidennykseen, menettääkö kyseinen asianosainen oikeutensa määräajan pidennykseen?

Siviiliprosessilain menettelysääntöjä, myös määräajan pidentämiseen liittyviä sääntöjä, sovelletaan kaikkiin menettelyn osapuoliin heidän asuinpaikastaan riippumatta.

15 Mitä seuraamuksia aiheutuu, jos määräaikoja ei noudateta?

Tuomioistuin ei lähtökohtaisesti käsittele määräaikojen päättymisen jälkeen suoritettuja prosessitoimia. Tämän säännön lisäksi siviiliprosessilaissa säädetään nimenomaisesti, että jos vaatimuskirjelmän virheitä ei korjata ajoissa, se palautetaan. Jos muutoksenhaku, peruuttamispyyntö tai täytäntöönpanomääräystä koskeva vastalause toimitetaan määräajan päättymisen jälkeen, ne palautetaan myöhästyneinä. Jos osapuoli ei toimita saatavillaan olevia todisteita ajoissa, niitä ei hyväksytä asian käsittelyssä, ellei laiminlyönti johdu erityisistä odottamattomista olosuhteista. Määräaikojen laiminlyönti johtaa siihen, ettei oikeuksia, joita varten määräajat on vahvistettu, voi käyttää.

16 Jos määräaika ylitetään, mitä oikeuskeinoja niitä noudattamatta jättäneillä asianosaisilla on käytettävissään?

Osapuoli, joka ei ole noudattanut laissa vahvistettua tai tuomioistuimen asettamaa määräaikaa, voi pyytää määräajan palauttamista. Tätä varten on kuitenkin kyettävä osoittamaan, että määräajan noudattamatta jättäminen johtui erityisistä odottamattomista olosuhteista, joihin osapuoli ei voinut vaikuttaa.
Määräaikaa ei palauteta, jos määräaikaa olisi voitu pidentää ja kyseessä oleva prosessitoimi suorittaa.
Määräajan palauttamista koskeva pyyntö on toimitettava viikon kuluessa siitä, kun määräajan noudattamatta jättämistä koskeva ilmoitus on annettu tiedoksi. Pyynnössä on ilmoitettava kaikki sen perusteena olevat seikat ja niitä tukevat todisteet. Pyyntö on toimitettava sille tuomioistuimelle, jossa asianomainen prosessitoimi olisi pitänyt suorittaa. Määräajan palauttamista koskevan pyynnön yhteydessä on toimitettava myös asiakirjat, joiden osalta määräajan palauttamista pyydetään. Jos määräaika koskee kulujen maksamista, tuomioistuin asettaa maksulle uuden määräajan.
Pyyntö on käsiteltävä julkisessa istunnossa. Jos pyyntö hyväksytään, menetetyt oikeudet palautetaan.

Päivitetty viimeksi: 02/03/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.